

NAJČEŠĆI TIPOVI I UZROCI PROVALA U OBITELJSKE DOMOVE

Ostroški, Silvija

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Karlovac University of Applied Sciences / Veleučilište u Karlovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:128:284898>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-13**

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
Karlovac University of Applied Sciences

Repository / Repozitorij:

[Repository of Karlovac University of Applied Sciences - Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Veleučilište u Karlovcu

Odjel Sigurnosti i zaštite

Specijalistički diplomski stručni studij sigurnosti i zaštite

Silvija Ostroški

NAJČEŠĆI TIPOVI I UZROCI PROVALA U OBITELJSKE DOMOVE

ZAVRŠNI RAD

Karlovac, 2022.

Karlovac University of Applied Sciences

Safety and Protection Department

Professional graduate study of Safety and Protection

Silvija Ostroški

**THE MOST COMMON TYPES AND
CAUSES OF BURGLARIES IN FAMILY
HOMES**

Final paper

Karlovac, 2022.

Veleučilište u Karlovcu

Odjel Sigurnosti i zaštite

Specijalistički diplomski stručni studij sigurnosti i zaštite

Silvija Ostroški

NAJČEŠĆI TIPOVI I UZROCI PROVALA U OBITELJSKE DOMOVE

ZAVRŠNI RAD

Mentor:

Davor Kalem, struč. spec. crim.

Karlovac, 2022.

SCIENCES

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
KARLOVAC UNIVERSITY OF APPLIED

Trg J.J.Strossmayera
9

HR-47000, Karlovac, Croatia
Tel. +385 - (0)47 - 843 - 510
Fax. +385 - (0)47 - 843 - 579

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU

Stručni/**specijalistički** studij: SIGURNOSTI I ZAŠTITE
(označiti)

Usmjerenje Zaštita na radu, Karlovac, 2022.

ZADATAK ZAVRŠNOG RADA

Student: Silvija Ostroški

Matični broj: 0248066722

Naslov: Najčešći tipovi i uzroci provala u obiteljskim domovima

Opis zadatka:

1. Opisati pojam kriminaliteta i vrste kriminaliteta
2. Definirati imovinski kriminalitet i njegove karakteristike
3. Pojasniti pojam krađe s zakonodavnog i kriminalističkog stajališta
4. Definirati tehničku zaštitu te njezinu primjenu u zaštiti obiteljskih kuća
5. Analizirati stanje kriminaliteta na području Policijske uprave varaždinske s obzirom na imovinske delikte
6. Prikazati mjere koje treba poduzeti kako bi se prevenirao i smanjio imovinski kriminalitet

Zadatak zadan:
03/2022

Rok predaje rada:
08 /2022.

Predviđeni datum obrane:
29. 9. 2022.

Mentor:

Davor Kalem, struč. spec. crim.

Predsjednik Ispitnog povjerenstva:

Lidija Jakšić, mag. ing. cheming

PREDGOVOR

II

Ovaj rad izrađen je kao finalni rad petogodišnjeg studija Sigurnosti i zaštite na Veleučilištu u Karlovcu. Temelji se na najčešćim tipovima i uzrocima provala u obiteljskim domovima te predloženim mjerama prevencije i zaštite. Iako se rad poglavito bazira na primjerima krađa i teških krađa koje se odvijaju fizički, pruža se i mali odmak, odnosno pomak prema modernoj tehnologiji, digitalizaciji i svijetu kao globalnom selu u kojem se tradicionalne valute polako zamjenjuju kriptovalutama, a teške krađe se ne odvijaju više samo fizičkim kontaktom, već i virtualno. Rad je izrađen u obliku teorijskog i praktičnog dijela, stoga bih se ovim putem zahvalila svom mentoru Davoru Kalem, struč. spec. crim. na mentorstvu i strpljenju te svim ostalim profesorima i djelatnicima Veleučilišta u Karlovcu koji su mi pružali podršku i širok spektar znanja tokom čitavog studija. Veliko hvala i Nikoli Trakoštancu, policijskom službeniku Policijske uprave Varaždinske na nesebičnoj pomoći i dijeljenju znanja i iskustava.

Ovaj rad obrađuje temu najčešćih tipova i uzroka provala u obiteljskim domovima te predložene mjere prevencije i zaštite. Uz tipove provala i provalnika, u radu se obrađuje i tehnička zaštita kao što su detektori i protuprovalna vrata. Također se obrađuje i imovinski kriminalitet te imovinska osiguranja uz kaznena djela i sankcije iz Kaznenog zakona. Rad se sastoji od teorijskog i praktičnog dijela pri čemu se teorijski dio sastoji od kritičke analize relevantne građe koja kontekstualizira zadanu temu, a praktični dio sastoji se od intervjua s policijskim službenikom Policijske uprave Varaždinske koji donosi osobnu perspektivu na temu provala i krađa. Shodno tome obrađuju se i primjeri provala u Varaždinskoj županiji.

Ključne riječi: krađa, teška krađa, kazneni zakon, mjere prevencije, tehnička zaštita

SUMMARY

This paper deals with the topic of the most common types and causes of burglaries in family homes and suggested prevention and protection measures. In addition to the types of break-ins and burglars, the work also deals with technical protection such as detectors and anti-burglary doors. Property crime and property insurance are also processed, along with the information from the Criminal Code. The work consists of a theoretical and practical part, where the theoretical part consists of a critical analysis of relevant literature that contextualizes the given topic, while the practical part consists of an interview with a police officer of the Varaždin Police Department who brings a personal perspective on the subject of burglaries and thefts. Accordingly, examples of burglaries in Varaždin County are also processed.

Keywords: theft, serious theft, criminal law, prevention measures, technical protection

1. UVOD.....	1
1.1. Predmet i cilj rada	1
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja	1
2. PROVALE	2
2.1. Zakonsko određenje provala u kuće	2
2.3. Vrste provala i provalnika	5
3. PREVENCIJA	7
3.1. Tehnička zaštita.....	7
3.1.1. Detektori	8
3.1.2. Protuprovalna vrata	12
4. STANJE SIGURNOSTI.....	14
5. IMOVINSKI KRIMINALITET	19
6. IMOVINSKA OSIGURANJA	23
7. PROVALE U VARAŽDINSKOJ ŽUPANIJI	27
8. PREVENCIJSKE MJERE.....	31
9. ZAKLJUČAK	33
10. LITERATURA	34
11. POPIS SLIKA	36
12. POPIS GRAFOVA	38

1. UVOD

Imovinski kriminalitet naziva se još i klasični kriminalitet te predstavlja najmasovniju vrstu kriminaliteta. Ljudi se odlučuju na krađu zbog mnogobrojnih razloga: iz očaja, u nedostatku novca, zbog nezaposlenosti, medicinskih potreba (problema), nedostatka osnovnih uvjeta za život ili se jednostavno nađu u prilici, tj. pored kuće koja ima otvorena balkonska vrata ili prozore, u trgovini u kojoj u tom trenutku nitko ne boravi i sl. Na krađu se odlučuju zbog porasta inflacije, troškovi života sve su veći, a krađom im novac ili određeni predmeti postaju dostupniji. Krađa iz stana, kuće ili nekog popratnog objekta kuće lakša je u odnosu na krađu u trgovinama, šoping centrima, bankama i slično, gdje provalnici očekuju veći stupanj prevencije i zaštite, nego što bi očekivali u privatnoj kući ili stanu. U velikoj većini slučajeva počinitelj ostane nepoznat, a samim time i nekažnjen. Ovaj rad bavi se problemom sigurnosti i zaštite obiteljskih domova te tipovima i uzrocima provala u iste, s osvrtom na potencijalne mjere prevencije i zaštite.

1.1. Predmet i cilj rada

Cilj rada je analizirati najčešće oblike provala i provalnika te pružiti uvid u to kako se zaštititi i spriječiti potencijalnu provalu ili krađu u neki od objekata koje neka osoba ili obitelj posjeduju.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja

Metodologija korištena za pisanje ovog rada uključuje analizu relevantne građe te metodu intervjua i to sa pripadnikom policije, odnosno policijskim službenikom sa završenim kriminalističkim fakultetom i višegodišnjim iskustvom. Polazišna literatura uključuje info-časopis „Zaštita“, web portal Ministarstva unutarnjih poslova, knjigu „Osnove osiguranja, načela i prakse“ čiji su autori Ivo Andrijić i Ksenija Klasić te proučavanje raznih zakona, stvarnih situacija i drugih internetskih izvora.

2. PROVALE

2.1. Zakonsko određenje provala u kuće

Kazneni zakon dokument je donesen od strane Hrvatskog sabora na temelju Ustava Republike Hrvatske u kojem se nalaze opći pojmovi, kaznena djela i sankcije o počinjenju određenog kaznenog djela. [1] Kod provala u kuće razlikujemo nekoliko vrsta kaznenih djela: krađa, teška krađa, razbojništvo, razbojnička krađa, oštećenje tuđe stvari i povreda tuđih prava. Krađa je kazneno djelo kod kojeg se oduzimaju tuđe pokretne stvari te je glavni cilj da se one protupravno prisvoje. Krađa se smatra dovršenom kada se ukradena stvar zadrži, odnosno kada postoji mogućnost stvarnog raspolaganja tom stvari, no ukoliko se time ne može raspolagati, tj. stvar nije zadržana kod osobe, tada se ta „krađa“ svrstava samo u pokušaj krađe. Kada se govori o tuđoj stvari, zapravo je to riječ o stvari koja ima svog vlasnika, tj. kada ju posjeduje neka druga osoba. Također, krađa se može dogoditi i na pokretnoj stvari čije je vlasništvo od počinitelja, ako se ta stvar nalazi u posjedu druge osobe, odnosno počinitelj može biti suvlasnik ili suposjednik. Ovisno o počinjenom dijelu, njegovoj težini i propisanoj kazni, krađe se razlikuju kao: obično djelo krađe, sitna krađa i teška krađa. Teškom krađom smatraju se krađe koje su učinjene na određeni način, taj način može biti: provaljivanjem, obijanjem brava, ključanica, savladavanjem nekih većih prepreka kako bi se došlo do stvari koje se nalaze u zaključanim/zatvorenim zgradama, prostorijama, blagajnama ili sličnim zatvorenim prostorima. [2] Također se na tešku krađu odnosi i postupak iskorištavanja stanja koje se dogodi prilikom neke nesreće, iskorištavanjem stanja unesrećene, nemoćne osobe, ukoliko su ukradena vjerska, kulturna, znanstvena, umjetnička ili slična dobra te ako je ukradeno oružje i njemu slična sredstva i ako je počinitelj uz sebe imao oružje ili oruđe. Naravno, postoje i kaznene odredbe za razbojništvo i razbojničku krađu. Osoba koja uporabom sile ili prijetnjom da će utjecati na život osobe oduzme pokretnu stvar kojoj nije vlasnik, upotrebljava oružje ili oruđe kako bi se pribavila znatna imovinska korist ili pak prilikom otuđivanja stvari prouzroči smrt, osoba će biti kažnjena za djelo razbojništva. Tko je zatečen prilikom počinjenja krađe, a svakako želi zadržati ukradenu stvar te uporabi silu ili prijetnju protiv osobe, a pritom upotrebljava oružje ili opasno oruđe ili usmrti osobu, bit će kažnjen za djelo razbojničke krađe. Osoba koja ošteti, uništi ili tuđu stvar učini neuporabljivom, različitim crtežima ili natpisima ošteti zidove kuće/stana ili drugih

površina kaznit će se povredom oštećenja tuđe stvari. Zadnji propis iz Kaznenog zakona koji se odnosi na imovinski delikt, odnosno provale u kuću je povreda tuđih prava. Svaka osoba koja ima cilj da osujeti ostvarenje prava na stvari, koja ukrade, uništi, ošteti, sakrije ili oduzme svoju osobnu stvar ili stvar osobe čije interese i sama zastupa, ali drugi ima založeno pravo, odnosno pravo zadržavanja i uživanja, kao i osoba koja ima cilj da spriječi namirenje vjerovnika prije ili za vrijeme ovršnog postupka, koja uništi, ošteti ili sakrije dijelove svoje imovine ili imovine osobe čije interese sama zastupa odgovarat će za prethodno navedenu povredu tuđih prava. Kazneni zakon koji se odnosi na kaznena djela protiv imovine sadrži još i utaju, pronevjeru, neovlaštenu uporabu tuđe pokretne stvari, prijevaru, lančanu igru, zlouporabu osiguranja, zlouporabu čeka ili platne kartice, zlouporabu povjerenja, lihvarski ugovor, iznudu, prikrivanje i kazneni progon za kaznena djela protiv imovine.

[1]

Sl. 7. Kazneni zakon

U Kaznenom zakonu dio koji se odnosi na krađu i tešku krađu nalazi se u posebnom dijelu, odnosno Glava dvadeset treća (XXIII.) Kaznena djela protiv imovine, govori o tome kako krađa i teška krađa nisu isto. Ukoliko netko nešto otuđi, a da je bez provaljivanja i sile ušao u prostor to je krađa, no ukoliko netko provali u prostor, otuđi iz njega nešto to je teška krađa o kojoj se i govori u ovom radu, a taj dio najbolje nam objašnjavaju Kazneni zakon, Članak 228.¹ i Članak 229²,. Imovinski kriminalitet povećava se te u sve većem razmjeru postaje problem nacionalnih i multinacionalnih dimenzija, odnosno prelazi nacionalne granice, remeti ekonomski, kulturni i društveni razvoj, a isto tako ugrožava ljudska prava i osnove slobode. Imovina je, s ekonomskog stajališta skup svih dobra koja pripadaju određenom subjektu dok je u pravnom smislu skup subjektivnih imovinskih prava određenog subjekta. Zaštita imovine obuhvaća zaštitu stvari/predmeta te zaštitu prava i interesa, a ona se ostvaruje pravilima građanskog/imovinskog i privrednog prava. Po svojoj velikoj učestalosti, imovinski kriminalitet predstavlja osnovnu masu poznatijeg kriminaliteta zbog poteškoća u otkrivanju kao i dokazivanju osnovnih problema suzbijanja kriminaliteta, a sudjelovanja maloljetnika i povratnika u izvršavanju krivičnih djela utječe na stvaranje društveno negativnog statusa. Klasičnim kriminalitetom nazivamo imovinska krivična djela kao i krvne delikte što s prve strane ukazuje na njihovu otpornost pokušaja društva da ih se iskorijeni, a s druge strane na pažnju koju je potrebno posvetiti otkrivanju, istraživanju i dokazivanju krivičnih djela. Imovinska krivična djela imaju mnoštvo karakteristika, ali svakako jedna od važnijih je raznolikost. Djela se razlikuju prije svega u načinu izvršenja kao i posljedici, ali i drugim elementima kao što su predmet radnje izvršenja, njihova namjera prilikom izvršenja i sl. Djela se mogu razvrstati u skupine ovisno o: počiniteljima i njihovom načinu izvršenja, dolazi li napad izvana ili iznutra, ovisno o samom načinu izvršenja provale u kuću, koriste li se određeni trikovi, stvaranju ili iskorištavanju situacije i dr. [3]

¹ Članak 228. Kazneni zakon RH (NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21)

¹ Članak 229. Kazneni zakon RH (NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21) [1]

2.3. Vrste provala i provalnika

Provalom se smatra kada provalnik uđe u objekt s namjerom da počini kazneno djelo, odnosno može provaliti radi određene prijetnje prema vlasniku prostora i sl., provala i provalnik definirani su kriminalističkim nazivom, dok je teška krađa kada pljačkaš naumi ukrasti određenu stvar, ali mora provaliti u zatvoreni prostor razbijanjem vratiju, obijanjem brave i ključanice i sl., no ona je definirana kaznenim zakonom. Svi provalnici su *de facto* kriminalci te unatoč tome da svi oni žele uzeti ono što im ne pripada, ipak postoje različiti tipovi provalnika. Razlikuju se po tome da krađu različite stvari i koriste se različitim metodama da dođu do njih. Pa tako možemo razlikovati nekoliko tipova provala: obijanje ulaznih vrata i prozora, ulazak kroz otvorena vrata i prozore, obmanom ili prijetnjom prisutnim ukućanima, prijetnjom oružjem, a postoji i mogućnost provale ili krađe u sporednim objektima na dvorištu (garaža, štagalj, vrtna kućica...). Što se tiče provalnika, njih dijelimo na: oportuniste³, obijače, ⁴planske provalnike ⁵te profesionalne provalnike⁶. Provale se najčešće događaju u ljetnom periodu kada kontinentalci odlaze na ljetovanja, a isto tako i u zimskom periodu kada se odlazi na zimovanja te za vrijeme brojnih durgih blagdana i praznika. Provale se također najčešće događaju po danu, kada su ljudi na poslu ili na godišnjem odmoru te u prosjeku traju oko osam minuta. Čak 36% provala događa se jer vlasnici nisu zaključali vrata, a 60% provala događa se obijanjem glavnih ulaznih vrata. Provalnik koji se svrstava u grupu "oportunist" potražiti će ulaz koji će mu omogućiti lagani i brzi plijen. Oportunist ne želi gubiti vrijeme na planiranje, već će provala biti nešto što je napravio jer mu se ukazala prilika, npr. opažanjem otvorenog prozora ili nezaključanih

³ Provalnici oportunisti, osobe koje će provaliti u prostor koji im omogućuje lagani i brzi plijen, oni nemaju vremena za planiranje provale, već će učiniti provalu jer im se ukazala mogućnost, krađu vrijedne stvari od kojih mogu brzo i lako zaraditi [3]

⁴ Provalnici obijači, osobe vrlo slične oportunistima, no očajnije, također će ući u prostor gdje se ukaže prilika, ali oni će ući obijajući vrata ili razbijajući staklo, tj. prozor ne znajući što traže pa će tako nerijetko otuđiti slabo vrijedne stvari, a ostaviti one vrijednije zbog žurbe [3]

⁵ Planski provalnici, provalnici koji doista planiraju provalu prije nego što krenu u provedbu, koriste duži period pripreme promatrajući mete, te će krenuti u „posao“ tek kada su sigurni da se u prostoru nalaze određene vrijedne stvari zbog kojih se riskira provala [3]

⁶ Profesionalni provalnici, provalnici koji su najuspješniji, oni su istrenirani, s postojećim iskustvom i specijalizacijom za provaljivanje, imaju iskustva provaljivajući mnogo godina u kuće i poslovne prostore uzimajući vrlo vrijedne predmete [3]

vrata. No, on zna što traži, najčešće je to nekoliko vrijednih stvari koje može dobro unovčiti. Obijači su pomalo nalik oportunistima, ali su malo agresivnijeg pristupa jer će oni, za razliku od oportuniste, razbijati prozore ili obijati vrata samo da dođu do vrijednih stvari. Također ne zna što traži, i u žurbi, nerijetko će pokupiti manje vrijedne stvari, a ostaviti one vrijednije. Obrana od te dvije vrste provalnika je da se uvijek provjeri jesu li vrata i prozori dobro zatvoreni, a prednost su, naravno, protuprovalna vrata te da se vrijedne stvari i dokumenti uvijek drže sakriveni. Nadalje, što se tiče planskih provalnika, oni su vrlo različiti od prethodne dvije vrste provalnika jer oni doista planiraju provalu prije no što je izvedu. Oni će motriti potencijalne mete i djelovati samo kada su sigurni da će se domoći nečega vrijednog. U principu, to su bivši oportunisti koji su odlučili uložiti više truda u svoj posao i sada njime vladaju s više vještine. Njih je moguće zaustaviti većim sigurnosnim mjerama jer će izbjegavati kuće sa ugrađenim sigurnosnim mjerama zaštite. Profesionalci su najuspješnija vrsta provalnika i ujedno najopasniji. Oni su dobro utrenirani, vrlo iskusni i specijalizirani. Provaljuju u kuće i poslovne prostore duži niz godina i ciljaju mete s vrlo vrijednim stvarima. Oni točno znaju što žele i sigurnosne mjere ih neće spriječiti da dođu do toga jer će ih vrlo lukavo zaobići. Velika vjerojatnost je da rade u skupini. Takve organizirane skupine vrlo vjerojatno neće ciljati rezidencijalne četvrti ili male firme, već velika skladišta ili banke. Bitno je stalno raditi na održavanju sigurnosti za obranu od takvih napada. [4]

3. PREVENCIJA

Prevenција sama po sebi označava ne samo represivno ponašanje policije, već se odnosi i na poduzimanje niza korisnih mjera i radnji koje utječu na sprječavanje kažnjivih ponašanja. Kriminalistička prevenција definira se kao ukupnost svih državnih, privatnih i drugih mjera i aktivnosti usmjerenih na sprječavanje činjenja kaznenih djela i smanjenje posljedica kaznenih djela (materijalnih, psihičkih i fizičkih), a spada u sam vrh prioriteta policijskih poslova. To ne znači da se represivne funkcije policije ukidaju ili zanemaruju, već se u uspješno razrješavanje kaznenih djela i prekršaja te procesuiranje počinitelja uključuju i druge institucije. Temeljna zadaća prevencije usmjerena je na praćenje stanja sigurnosti, pronalaženje, organiziranje i provođenje odgovarajućih aktivnosti usmjerenih na podizanje razine sigurnosti građana, dok je cilj policije poboljšanje kvalitete života te eliminiranje uvjeta koji pogoduju nastanku i razvitku kriminaliteta. To pokušavaju postići angažiranjem svih nadležnih da djeluju kroz koordinirane aktivnosti stvaranjem partnerskih odnosa s policijom. Nadalje, izgradnja sustava prevencije kažnjivih radnji kontinuiran je i dugotrajan proces koji dugoročno donosi značajne rezultate, a u provođenju mjera prevencije kriminaliteta policija ne postupa samostalno, već surađuje sa zajednicom u cjelini, državnim i lokalnim tijelima, organizacijama civilnog društva, privatnim sektorom, građanima, medijima, međunarodnim organizacijama i svim društvenim subjektima koji mogu doprinijeti sigurnosti zajednice i pojedinca. [5]

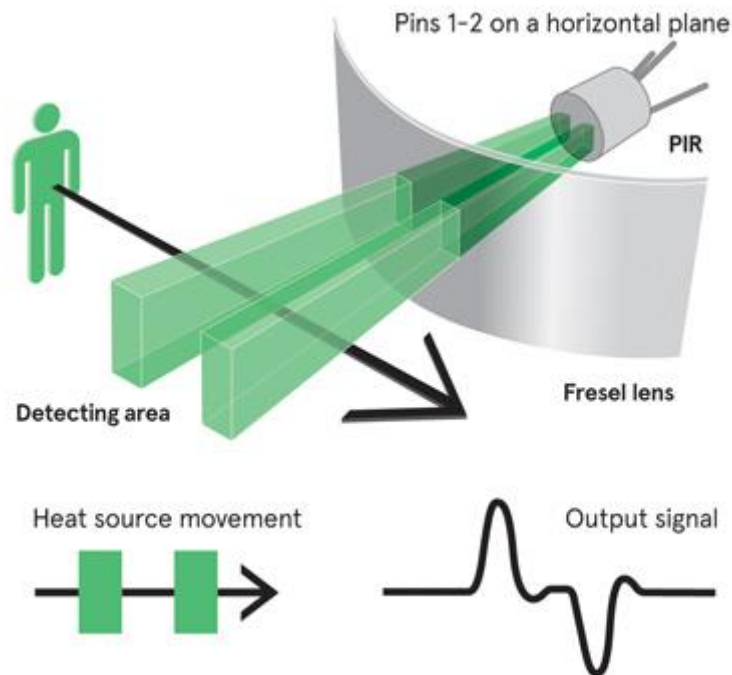
3.1. Tehnička zaštita

Tehnička zaštita predstavlja skup radnji kojima se neposredno ili posredno štite ljudi i njihova imovina, a provodi se tehničkim sredstvima i napravama te sustavima tehničke zaštite kojima je osnovna namjena sprječavanje protupravnih radnji usmjerenih prema šticećenim osobama ili imovini kao što su 3 kategorije tehničke zaštite: 1. protuprepadna (video, obavijesti, informacije o šticećenom objektu) - najučinkovitija, najupotrebljivija, najjeftinija, 2. protuprovalna (rešetke, bedemi, sve što može spriječiti fizički upad) - skupa i zahtjevna kategorija (tehničko-građevinska), 3. protusabotažna (elektronika koja zove upomoć, alarmna centrala). Iako se tehnička zaštita više prakticira u trgovinama, poslovnim objektima, bankama i slično, ona bi uvelike koristila kod obiteljskih domova. Kako je već spomenuto ranije, obiteljski domovi uvijek su poželjna

meta kradljivcima. Ljudi ne žele ulagati u zaštitu, a već i mala ulaganja smanjila bi velik broj krađa i provala. U obiteljske domove često se provaljuje ne samo zbog novca koji ljudi čuvaju kod sebe, nakita, elektronike, već i zbog dokumenata. Sve je popularnije krivotvorenje dokumenata, lažno predstavljanje te izvlačenje novaca preko tuđeg identiteta što je danas, uz uznapredovanje tehnologije, itekako olakšano. Kako tehničku zaštitu razvrstavamo u kategorije, tako ju razlikujemo i po stupnjevima. Postoji 6 stupnjeva tehničke zaštite: 1. minimum zaštite, 2. niži stupanj zaštite, 3. srednji stupanj zaštite, 4. viši stupanj zaštite, 5. visoki stupanj zaštite, 6. najviši stupanj zaštite. [6]

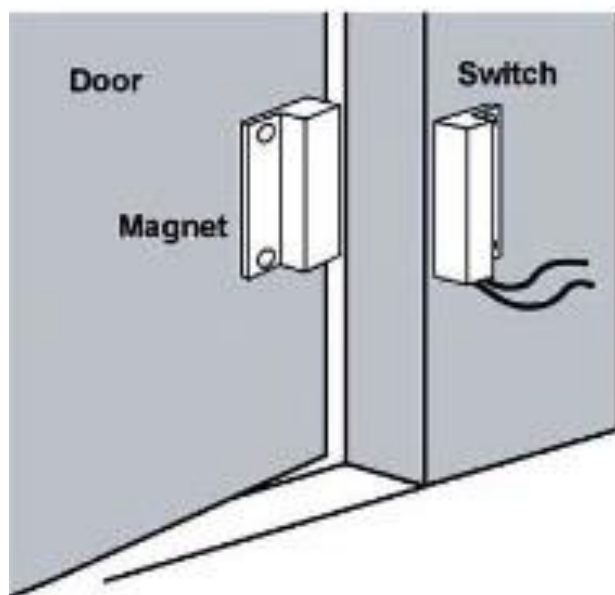
3.1.1. Detektori

Srednji stupanj zaštite poželjan je za kuće i stanove. U njega spada zaštita u vidu boljih i jačih vrata, protuprovalnih, zvučnih i svjetlosnih detektora, alarma, video nadzora. Čak bi i najjednostavniji alarmni sustav trebao otkriti otvaranje vrata kuće i kretanje uljeza na mjestima gdje bi trebao proći da bi nešto ukrao. Ugradnja PIR detektora kretanja na tim mjestima trebala bi se smatrati minimalnom. PIR detektor formira signal iz termalne slike dobivene iz IR (infracrvenog) spektra, odnosno, on je piroelektrični detektor, što znači da nosi toplinsku sliku. Sastoji se od dva poluvodiča, dioda, koje kruže infracrveno zračenje. Usmjerimo li ga tako da gleda prema objektu koji stoji i ne sadržava toplinu u sebi (npr. vrata), on ne prepoznaje i ne reagira, no ako pored vrata dođe osoba sa određenom tjelesnom toplinom, PIR detektor osjeti tu toplinu i reagira (slika 1). On je osnovni detektor svakog alarmnog sustava, promatra otprilike kut od 160° , mora gledati široko, odnosno vidi široko, ali usko, kao ljudsko oko. Spada u grupu osjetila prilaza i prolaza. Ispred PIR osjetilnog elementa postavljamo Fresnelovu leću koja multiplicira spektar. Prednosti ovog detektora su što je vrlo jeftin, ima širok spektar, zadovoljavajuću vertikalnu rezoluciju, dobar domet, troši malo struje i lako se montira. Naravno, isto tako se može i lako sabotirati sa primjerice: termalnim dekamama, folijama za sakrivanje topline, ogledalom i sustavom ogledala, kretnjom izvan dometa, zamagljivanjem Fresnelove leće, uništavanjem detektora. Zbog vrlo lakih sabotaza PIR detektora potrebno ih je staviti više u prostoriju. [7]

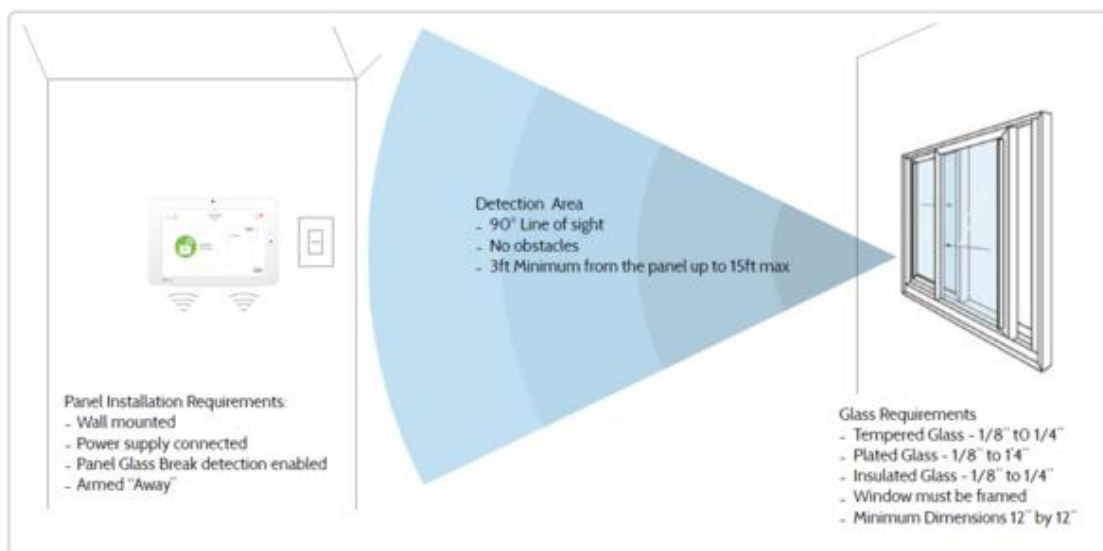
Sl. 1. Rad PIR detektora (1)

Drugi način tehnike zaštite su magnetski kontakti ili prekidači. Koriste se za detekciju kod vrata ili prozora, odnosno ulaz kroz vrata ili prozor. Sustav sadrži magnet i metalnu pločicu koja se postavlja na krilo od vrata ili prozora te kad se vrata otvore tada se pločica odvoji od magneta, odnosno odvoji se postojeći signal i dolazi do alarma (slika 2). No, također ga je vrlo lako sabotirati, ako provalnik zna gdje se nalaze pločica i magnet. Vrata se nasilno otvore pajserom, te ukoliko provalnik zna gdje se magnet nalazi, brzo na to mjesto stavi svoju pločicu i tako se zavara detektor jer ne dolazi do nikakve promjene. Zbog jednostavnosti rada ovo rješenje se lako sabotira, magnetski prekidači trebali bi biti ugradbeni i slabo vidljivi da bi se teže sabotirali. [7]

Sl. 2. Rad magnetskih prekidača (2)

Također postoje i detektori loma stakla, jednostavno se postavljaju, ali su skupi. Postoje dvije vrste, kontaktni i beskontaktni (slika 3). Kontaktni su zapravo naljepnice sa žičanim sustavom, lijepe se na staklo i reagiraju na vibracijski efekt, odnosno kada staklo pukne detektori se oglašavaju. Beskontaktni pak rade pomoću zvuka, odnosno kada staklo pukne, čuje se lom, zvuk ide okomito na staklo i širi se prema prostoriji, a potrebno ih je ugraditi do 2m suprotno od stakla. Oni su zapravo mikrofonski detektori, nisu tipični za obranu kuće i stanova, već za banke, pošte, poslovne zgrade i slično.

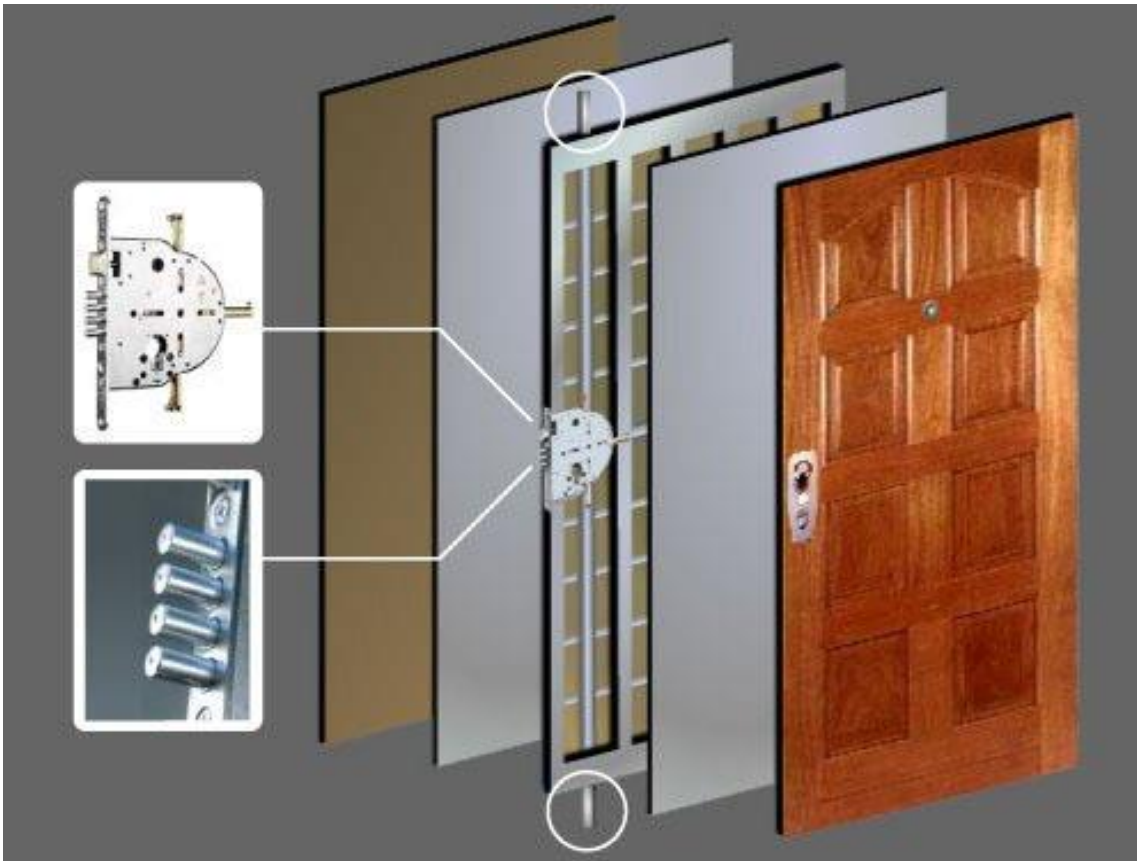

Sl. 3. Detektor loma stakla(3)

Naravno, uz sve navedene detektore svakako je bitno ugraditi i video nadzor. Kamere ne samo da su funkcionalne u otkrivanju kriminalaca, već su one dobre i za prepad pa se krađa možda i ne dogodi. Kao što je prethodno navedeno, video nadzor spada u 1. kategoriju tehničke zaštite, tj. protuprepadnu. Povezivanjem sustava videonadzora na nadzorno operativni centar otvaraju se brojne mogućnosti koje on pruža. Tada operateri u centru sustavom videonadzora, ili sam čovjek koji može koristiti video nadzor u svojoj kući, na svom dvorištu i slično, mogu: obavljati virtualne ophodnje objekta prilikom odsutnosti istog, što i oslobađa troškove angažmana zaštitara na objektu, zatim mogu detektirati uljeze, otvarati/zatvarati kolne ulaze u vaš objekt (rampe), izdavati dozvole za ulazak i upozorenja neovlaštenim posjetiteljima, mjeriti zadržavanja i protočnost u objektu, detektirati zaboravljene i nestale predmete itd. U suvremenom svijetu video nadzor sve je pristupačniji i od velike je koristi. Postoje brojne aplikacije koje su povezane sa kamerama te daju korisniku situaciju uživo, odnosno što se trenutno događa na njegovom posjedu, u njegovoj kući. Video nadzor uvelike pomaže pri tehničkoj zaštiti kuće jer u svakom trenutku odsutnosti od vlastitog objekta vidi se što se tamo događa. [7]

3.1.2. Protuprovalna vrata

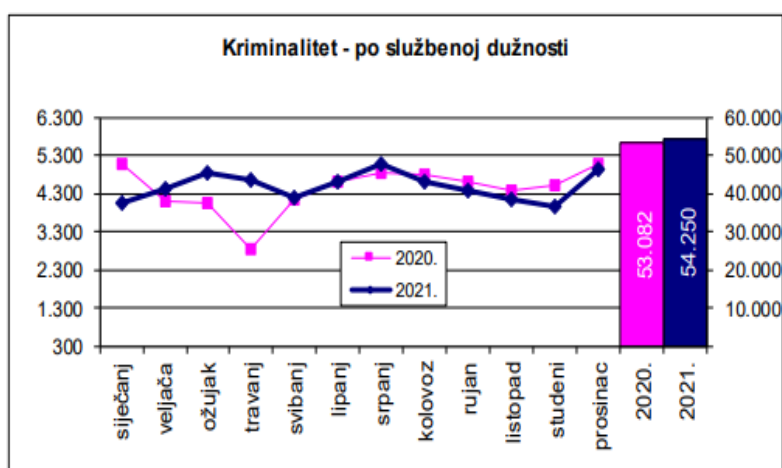
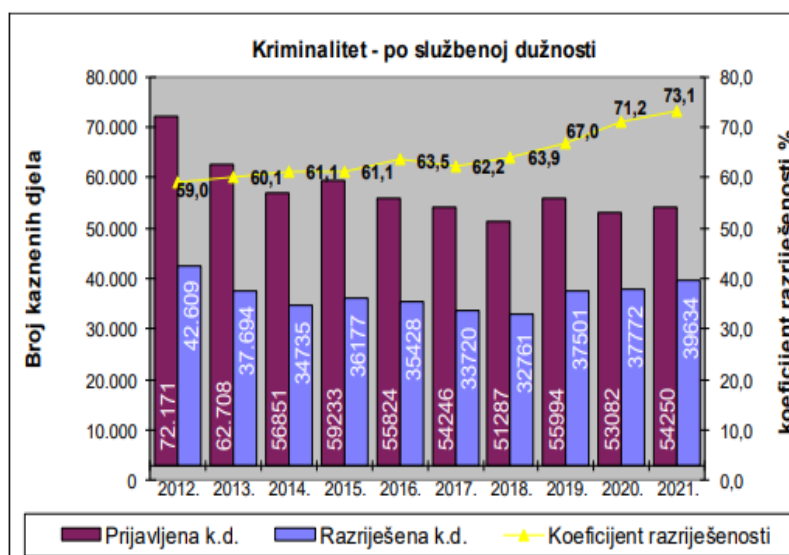
Nekvalitetna ulazna vrata odmah su na udaru provalnika. Protuprovalna vrata su najučinkovitija zaštita doma (slika 4). Da bi vrata bila protuprovalna ona moraju zadovoljavati pet funkcijskih cjelina i svaki dio mora biti protuprovalan. Prva cjelina je krilo. Ono je najveći i najranjiviji dio. Mora biti višeslojno, odnosno imati takozvanu „sendvič“ konstrukciju koja je čvrsta, dobro izolirana i teška. Drugi bitan faktor su okovi, tj. panti. Oni prije svega moraju biti čvrsti, ne smiju se moći otvoriti, odnosno ne smiju omogućiti podizanje krila iz okova. Vrata moraju sadržavati 3 do 4 protuprovalna okova. Svaki od okova mora nositi podjednaku težinu kilaže krila. Zatim, treća cjelina je dovratnik, štok. Njegova funkcija je izuzetno važna da bi vrata bila protuprovalna. On mora biti usidren u zid s pomoću barem sedam do osam sidrenih vijaka. Materijal zida smije biti armirani beton i puna cigla. Štok mora biti dvostrani, tj. zidni i krilni. Oba dijela ovratnika moraju biti od čvrstog, kovanog čelika, debljine minimalno 1,5mm. Gumena brtva koja se nalazi između krila i dovratnika služi za zatvaranje sustava, onemogućavanje guranja pajsera, smanjuje udarac, omogućava zrakonepropusnost koja je također je vrlo bitan faktor kod protuprovalnih vratiju. Brava i ključanica spadaju u četvrtu cjelinu. One, naravno, moraju biti protuprovalne. Moraju sadržavati kodirane ključeve, odnosno mehanizme koji se ne mogu bušiti svrdlom. Potrebno ih je duboko usaditi u vrata u krilo. Ključ mora imati 3 do 4 hoda, okretaja te s vanjske strane mora biti posebna zaštita lima. Peta cjelina, zapravo i najbitnija, je sustav zabravljivanja krila. Sustav se sastoji od šiljaka i šipka. Šipke izlaze van iz krila, a smatra se protuprovalnim ako ima pet okomitih i pet vodoravnih šipki. Također, brava mora sadržavati pet aktivnih točaka. Ključem se aktivno pomiču i guraju šipke u doratnik. Šiljke ključ ne okreće, već su one fiksne točke u vratima i nalaze se na liniji okova. [7]

Sl. 4. Protuprovalna vrata (4)

4. STANJE SIGURNOSTI

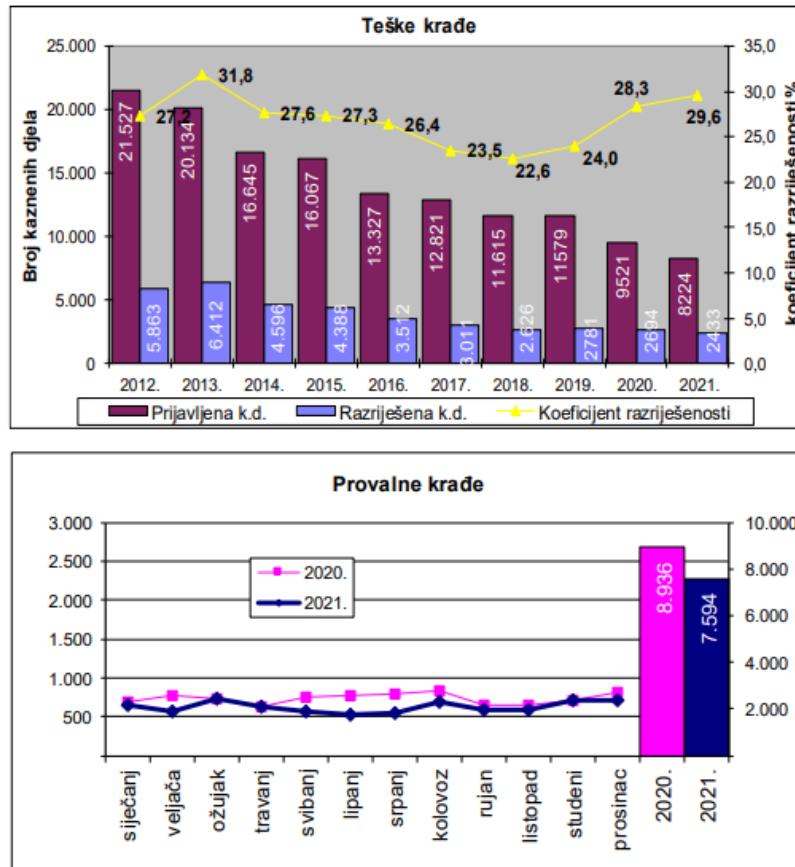
U 2021. godini evidentirano je 77 739 kaznenih djela od kojih se za njih 54 250 kazneni postupak pokrenuo po službenoj dužnosti, za 8 502 kaznena djela kazneni se postupak nije pokrenuo zbog izostanka prijedloga, a za 14 987 kaznenih djela kazneni se postupak pokrenuo privatnom tužbom oštećenoga. Ukupni kriminalitet u 2021. godini u porastu je za 2,6 posto. Kaznena djela za koja se progona po službenoj dužnosti u porastu su za 2,2 posto, kaznenih djela za koja se kazneni postupak pokreće privatnom tužbom više je za 2,0 posto, dok je kaznenih djela za koja je izostao prijedlog za pokretanje kaznenog postupka više za čak 6,1 posto (grafikon 1). [8]

Graf. 1. Kriminalitet po službenoj dužnosti (1)

Imovinskih kaznenih djela evidentirano je 23 154 od kojih je prema Katalogu kaznenih djela 22 627 ili 97,7 posto iz dijela općeg kriminaliteta, a ostalih 2,3 posto u gospodarskom i organiziranom kriminalitetu. Imovinska kaznena djela čine 54 posto općeg kriminaliteta. U 21 079 kaznenih djela, ili u 93,2 posto ovih kaznenih djela, počinitelj je bio nepoznat u vrijeme saznanja za kazneno djelo. Koeficijent razriješenosti iznosi 39,6 posto, a postotak razriješenosti 34,3 posto. Koeficijent naknadne razriješenosti iznosi 35,2 posto. Imovinska kaznena djela iz područja općeg kriminaliteta u padu su za 4,1 posto. Prijavljena su 8 224 kaznena djela teških krađa, što je 13,6 posto manje nego u 2020. godini. Koeficijent razriješenosti teških krađa je 29,6 posto, ako pribrojimo i 566 razriješenih kaznenih djela evidentiranih u ranijim godinama. [8]

Evidentirane su 7 594 provalne krađe, što je 15 posto manje u odnosu na 2020. godinu. Za 29,6 posto bilo je manje provala u ugostiteljske objekte, što je i najveći pad, dok najveći porast imaju provale u dječje vrtiće i škole za 28,2 posto. Najviši koeficijent razriješenosti u 2021. godini imaju provale u trgovine, čak 43,5 posto. Evidentirano je 685 krađa, teških krađa i neovlaštenih uporaba cestovnih motornih vozila, što je za 18 ovih kaznenih djela, ili 2,6 posto manje, nego u 2020. godini. Od ukupnog broja spomenutih kaznenih djela 624 kaznena djela ili 91,1 posto je dovršeno. U dovršenim kaznenim djelima počinjena je 491 krađa i teška krađa motornih vozila, što je 6,1 posto manje nego u 2020. godini. Koeficijent njihove razriješenosti je 26,1 posto. U 2021. godini pronađeno je 409 otuđenih vozila i vraćeno vlasniku (65,5 posto). [8] (grafikon 2)

Graf. 2. Krađe (2)

Sudeći prema navedenim tabličnim podacima, provale u domove i krađe iz domova najčešća su kaznena djela. MUP svake godine poziva građane da se sami zaštite koliko godje u njihovoj mogućnosti. Postoje mnogi korisni savjeti kako dom zaštititi od provalnika te ga učiniti sigurnijim mjestom. Neki od savjeta su: stvari koje imaju veliku vrijednost (novac, umjetnine i ostale dragocjenosti) nikako ne ostavljati u svom domu, nego ih pohraniti na neko sigurno mjesto, lozinke i serijske brojeve tehničkih predmeta (prijenosnih računala, bicikla...) zapisati na određeno sigurno mjesto, sačuvati račune tih vrijednih predmeta te ih fotografirati, kljueve od kuće ili stana nikako ne ostavljati ispod otirača, u teglicama za cvijeće i sličnim mjestima, te nikako ne zaboraviti zaključati ulazna vrata, stražnja vrata, zatvoriti prozore i balkonska vrata kao i staklene stijene, ne uklanjati cvijeće s balkona i ne spuštati rolete do kraja prilikom izlaska iz doma jer se time daje dojam odsutnosti. Zatim, spremite predmete koji omogućavaju lakše penjanje, kao npr. ljestve, sanduci i slično, ne smije se razglašavati dobitak

plaće, novčani dobitak, kupnje novih kućanskih uređaja ili ušteda veće svote novca, ne smije se govoriti o potencijalnim putovanjima i ne smiju se ostavljati takvi podaci na telefonskoj sekretarici ili društvenim mrežama. Sigurnim mjestima smatraju se trezori, sefovi te osobe od povjerenja. Važno je imati osobu od povjerenja jer se toj osobi ostavlja ključ od kuće/stana prilikom duljeg izbivanja iz istog, kao i kontakt i adresa na koju ta osoba kontaktira. Zatim je važno provjeravanje, odnosno češće obilaženje kuće/stana, pražnjenje poštanskog sandučića, povremeno otvaranje prozora i vrata kako provalnik ne bi stekao dojam da u kući nitko ne boravi. Naravno, uz sve preventivne mjere koje čovjek može sam učiniti tu su i prethodno navedene mjere tehničke zaštite kao što su detektori, alarmi i slično, koji su i efikasniji i sigurniji. Kaznena djela počinjena provaljivanjem su u jako malom broju kuća i stanova gdje su vlasnici poduzeli neke od mjera tehničke zaštite ili drugih mjera samozaštitnog ponašanja. To pokazuje da poduzimanjem minimalnih mjera samozaštitnog ponašanja građani mogu smanjiti vjerojatnost da će baš oni postati žrtve. [9]

No, ukoliko se provala dogodi unatoč mjerama zaštite te vlasnik zatekne provalnika u svom domu situacija može završiti i kobno. Istraživajući je utvrđeno da je u 7,86 % slučajeva vlasnik zatekao počinitelja u domu za vrijeme počinjenja kaznenog djela. Takve situacije mogu ubrzo postati vrlo opasne i zbog toga vlasnici trebaju biti oprezni. Ako vlasnik zatekne provalnika u krađi, prvo treba procijeniti opasnost i rizik kojem bi se izložio ukoliko počinitelja pokuša zadržati.⁷ Najvažnije je imati na umu da provalnici ne žele biti otkriveni i uhvaćeni i da su neki od njih spremni učiniti gotovo sve da bi pobjegli, što se može pokazati čak i kobnim za vlasnika koji ga pokuša zadržati. Ako vlasnik ipak odluči pokušati zadržati počinitelja, trebao bi to učiniti na način kojim će se dovesti u najmanju opasnost i bez izravnog sukoba s počiniteljem, primjerice zatvaranjem i držanjem zatvorenih vrata stana te bio odmah o tome trebao obavijesti policiju. Vlasnici domova mogu koristiti samo sredstva obrane koja su prijeko potrebna da bi od sebe odbili istodobni ili izravno predstojeći protupravni napad.⁸ Ako vlasnik

⁷ U Zadru 2022.godine nepoznati muškarac ušao je u kuću, čiji je vlasnik 61-godišnjak, otuđio je novac, gdje ga je kod izlaska iz kuće zatekao vlasnik, pri tome je provalnik fizički nasrnuo na vlasnika te ga odgurnuo i udaljio se u nepoznatom smjeru [9]

⁸ Nužna obrana, je obrana koja je prijeko potrebna da se od sebe ili drugoga odbije istodobni ili izravno predstojeći protupravni napad, počinitelj koji prekorači granice koje sadrži nužna obrana može biti blaže

procijeni da je opasnost ipak prevelika, savjetuje se da ne pokušava zadržati provalnika, već da se skloni na sigurno mjesto, odmah obavijesti policiju i da pri tome pokuša zapamtiti čim više detalja o provalniku (njegovoj dobi, visini, izgledu, posebna obilježja, odjeći, registraciji vozila s kojim se udaljio i druge pojedinosti) koje bi mogle pomoći policiji da ga otkrije i uhiti. Također, nakon što počinitelj pobjegne, vlasniku se ne preporuča da ulazi u kuću/stan do dolaska policije jer na taj način može uništiti vrijedne tragove (otiske prstiju, vlakna, biološki tragovi i slično) koji mogu pomoći policiji da otkrije počinitelja. Za otkrivanje počinitelja, osim analize tragova koji se pronađu na mjestu provale i drugih aktivnosti koje policija provodi kako bi otkrila počinitelja, od neprocjenjive važnosti su informacije koje se dobivaju od građana. Na temelju takvih informacija, koje u nekim slučajevima građanima možda djeluju i nebitne, riješena su mnoga kaznena djela i otkriveni njihovi počinitelji. Provale, ovisno o svojim okolnostima i vještini počinitelja mogu trajati od nekoliko minuta pa sve do nekoliko sati, ovisno o tome što počinitelj namjerava otuđiti, kao i veličini kuće ili stana, ali i saznanjima počinitelja o navikama vlasnika, odnosno ukoliko počinitelji znaju da ih nitko neće ometati dulje vrijeme. Kada se provala dogodi vlasnik kuće ili stana ostaje oštećen ne samo kroz vrijednost otuđenih stvari, već i kroz oštećenja koja nastaju za vrijeme izvršenja provale, što znači oštećena vrata i prozori, uništena unutrašnjost kuće/stana i tako dalje. Analizom podataka s kojima raspolaže MUP, prosječna materijalna šteta za vlasnika kuće/stana je između 10 tisuća i 15 tisuća kuna. Naravno, osim materijalne štete, vlasnici i ukućani doživljavaju i nematerijalnu štetu, odnosno činjenica da je netko provalio u prostor njihovog doma u velikoj mjeri narušava njihov osjećaj sigurnosti, njihov mir te ih zasigurno traumatizira na određeni način i na određeni dulji period. [4]

kažnjen, no nije kriv onaj koji prekorači granice zbog ispričive jake prepasti koja je prouzročena napadom, te je protupravnost djela koje je počinjeno u nužnoj obrani isključeno [1]

5. IMOVINSKI KRIMINALITET

Osobine imovinskog kriminaliteta su: masovnost, neprikrivenost (oštećeni redovito prijavljuju djelo), anonimnost počinitelja (u trenutku činjenja počinitelj je nepoznat). Imovinski delikti jesu "najklasičniji" delikti, najčešći oblici su krađe, razbojničke krađe i razbojništvo. Tzv. "obične" krađe su najrasprostranjeniji i najmasovniji pojavni oblik imovinskog kriminaliteta. Najčešće ih obavljaju profesionalni počinitelji, ali nerijetko i "prigodni" počinitelji. Razlike između običnih i teških krađa: način izvršenja (svladavanjem prepreka provaljivanjem, obijanjem, preskakanjem), počinjene od strane više osoba koje su se udružile radi vršenja krađa, naročito opasan ili drzak način od strane osobe koja pri sebi ima kakvo oružje ili oruđe za obranu ili napad, iskorištavanjem stanja nastalog požarom, poplavom ili pak nekom drugom nesrećom te iskorištavanjem bespomoćnosti ili nekog drugog teškog stanja osobe (bolest, nepokretnost). Karakteristične grupacije krađa su: krađe iz stanova, krađe u hotelima i drugim javnim lokalima, krađe iz trgovina, krađe u sredstvima i objektima javnog prometa, krađe na plažama te krađe u gospodarskim objektima. [11]

Što se tiče krađe u stanovima, način izvršenja smatra se vrlo lakim. Prvi način je da se u stan uđe kad nikoga nema, pomnim promatranjem samih počinitelja ili šuljanjem kroz otvorena vrata. A drugi od načina je da se u stan uđe pod nekim lažnim izlikama kao što su prodaja predmeta, lažni inkasatori, serviseri te predstavljanjem kao izgubljenom osobom koja traži neku ulicu, poznanika i slično. Iz stanova se najčešće krađe novac, nakit, tehnički uređaji, dokumenti pa čak i prehrambeni proizvodi. Krađe u hotelima i drugim javnim lokalima izvršavaju se kroz nezaključane sobe ili zbog nepažnje gostiju dok spavaju i borave u tim sobama, kao i kod krađe ženskih i muških torbica ostavljenih na stolovima u restoranu za primjerice vrijeme plesa, odlaska u toalet i slično. U ovom slučaju najčešće se krađu novac, dokumenti, tehnički uređaji, ali i prtljaga. Krađe u trgovinama se pak izvršavaju najčešće u parovima, tako da više osoba prikrivanjem ili odvrćanjem pažnje prodavačice ili blagajnice omogući krađu (prva osoba uzme neku sitnicu, dok druga zbunjuje pitanjima i odvlači pažnju prodavačima, nakon čega se uzimaju vrijedniji predmeti i napušta se trgovina). Također se može krasti sakrivanjem predmeta ispod odjeće, skidanjem zaštitnih čipova u kabinama za probu, skrivanjem predmeta za ambalažu već kupljene robe, stavljanje u vrećicu gdje se uklanja signal čipa i slično. Poznate su i krađe u sredstvima

i objektima javnog prometa. Za izvršenje krađe iskorištava se umor i nepažnja putnika u vlakovima, autobusima, na autobusnim i željezničkim kolodvorima i pomorskim lukama. Krađu se prtljaga, ručne torbice, odjeća, poštanske vreće itd. Krađe koje su prethodno navedene, u sredstvima i objektima javnog prometa mogu se povezati sa džepnim krađama. Džepne krađe kvalificiraju se kao teške krađe zbog načina počinjenja (izrazito drzak način, iskorištavanje stanja osobe). Džepari operiraju na mjestima gdje se okuplja veći broj građana: autobusni i željeznički kolodvori, vlakovi, tržnice, sajmovi, sportski događaji i ostali javni skupovi, trgovački centri te sredstva javnog prijevoza. Izvršavaju se stvaranjem umjetnih gužvi na ulasku u neki prostor od strane najmanje dvojice počinitelja: prednji namjerno usporava kretanje žrtve, dok drugi stoji iza žrtve i krađe joj lisnicu iz džepa ili torbice, nakon krađe zadnji odustaje od ulaska i napušta mjesto događaja ili predmet neprimjetno dodaje trećem koji se nalazi iza njega. „Sudaranjem” s usamljenim prolaznicima, žrtva gubi ravnotežu, džepar mu „pomaže” da ne padne i krađe mu novčanik, „presvlačenjem” odjeće: džepar u nekom lokalima, vlaku ili autobusu preko žrtvinog kaputa ili jakne stavi svoj kaput ili jaknu, vješto opipa odjeću žrtve, krađe lisnicu, uzima svoju odjeću i odlazi ili svojom odjećom prekriva žrtvinu, sve zajedno uzima pa naknadno krađe lisnicu koju kasnije odbacuje zajedno s odjećom, zatim prorezivanjem torbi, aktovki, džepova, remena sata i slično. Karakteristike koje bi opisale džepare bile bi: vrlo pokretljivi i vješti prsti, vještina neprimjetnog uvlačenja prstiju ili ruku u džepove i torbe, prisebnost i vještina prilagođavanja, sigurnost i drskost u nastupu, vještina i pronicljivost u pronalasku te praćenju žrtve. Djeluju pojedinačno ili u skupinama. Kada djeluju pojedinačno, tada novinama, šeširom ili ogrtačem nastoje prikriti lice od pogleda drugih, kad djeluju u organiziranoj grupi, onda su uloge podijeljene: jedan je neposredni počinitelj („izvlačitelj”), a ostali su u ulogama, „pokrivača”, „odnositelja”. Nakon počinjenog djela vrlo brzo se rješavaju predmeta koji ih mogu odati (lisnica, dokumenti). Uglavnom uredno izgledaju i ne privlače veliku pozornost okoline, imaju karakteristično držanje tijela; ramena malo stisnuta prema naprijed, ruke uglavnom ispred tijela u razini trbuha. Nerijetko kod sebe imaju nož ili bokser kao sredstvo napada u slučaju da budu otkriveni na izvršenju djela. Rijetko nose predmete u rukama ili na rukama (kišobrani, prstenje, nakit) koji im mogu smetati u izvršenju djela. Kao i većina počinitelja, usvajaju i uvježbavaju jedan isti, osobni stil činjenja djela obzirom na mjesta, žrtve i način činjenja. U kategorije teških krađa svrstavaju se svakako provalne krađe. One se izvršavaju provaljivanjem ili obijanjem zatvorenih prostora uz

korištenje provalničkog alata, uskakivanjem, provlačenjem ili spuštanjem kroz različite otvore u zaključane prostorije, uskakivanjem ili provlačenjem kroz prozor, kroz otvore zaštitnih rešetki, dimnjake, nadprozornike, balkone. Provalnici su najčešće profesionalni počinitelji, vrlo često povratnici (recidivisti) u velikim serijama, vrlo pokretljivi. Način počinjenja nerijetko je vezan s njihovom ranijom profesijom (mehaničari, bravari, strojari). Kao provalnički alat koriste se: sjekire, kolci, čekići, svrdla, dlijeta, pajseri, lažni ključevi, kamenje, pile za rezanje željeza, električne ili ručne bušilice, "balerina" (kružna pila sa kružnim svrdlima), "češljevi", žice, igle i noževi. Provalne krađe najčešće se izvršavaju u grupama s unaprijed podijeljenim ulogama (neposredni počinitelj, osiguranje, izvlačenje i nošenje predmeta, vozač). Prije obavljanja djela počinitelji obavljaju pripreme i izviđanja, odabirući mete koje su najmanje zaštićene ili s mogućim bogatim plijenom. Najkarakterističnije grupacije: provale u stanove, provale u trgovine, provale u automobile, provale u željezničke vagone, provale u vikendice i kuće za odmor, provale u crkve, muzeje, galerije i slične objekte, provale u kase i trezore. Provale u stanove ili kuće izvršavaju se većinom otvaranjem vrata podesnim ključem, razbijanjem brave (bušenjem), odvaljivanjem vrata polugom, uskakivanjem kroz otvoreni prozor, razbijanjem stakla, penjanje po fasadi uz pomoć ljestvi, izbočina na fasadi ili oluka, prekopavanjem zida, uskakivanjem preko balkona. Prije izvršenja djela obavljaju izviđanje, prikupljaju podatke i odabiru one kuće ili stanove u kojima očekuju pronalazak većih količina novca, vrijednih predmeta, nakita u vrijeme kada su ukućani ili vlasnici odsutni duže vrijeme (ljetovanja ili zimovanja) na što ih upućuju vanjski znakovi odsutnosti osoba (napunjeni poštanski sandučići, spuštene roletne, titule na vratima). Provale u trgovine se pak izvršavaju otvaranjem vrata podesnim ključem, odvaljivanjem vrata polugom, isjecanjem brave pomoću svrdla i pile, isjecanjem ploha na vratima, izvaljivanjem ili razbijanjem vrata, piljenjem alki na lokotu, piljenjem zaštitnih rešetki pilom za željezo, izvijanjem zaštitnih rešetki polugom, izvaljivanjem rešetki, provlačenjem kroz veće otvore u rešetkama, razbijanjem prozora, prekopavanjem zida, uklanjanjem crijepa i trganjem krovnih dasaka. Prethodno obavljaju pripreme i izviđanja lokacije, unutarnji raspored prostorija, vrste robe, mjesto gdje se drži novac, vrsta i razina tjelesne i tehničke zaštite, ritam obilazaka policijskih ophodnji. Što se tiče provala u automobile one se izvršavaju otvaranjem ili razbijanjem prozorskog stakla na vratima izvijačem ili nekim drugim pogodnim predmetom, otvaranjem vrata podesnim ključem, žicom, listom metala, rezanjem platnenog krova, otvaranjem ili razbijanjem brave prtljažnog

prostora uz pomoć odvijača, montirača guma. Meta su vozila parkirana na usamljenim, neosvijetljenim prostorima, neosiguranim parkiralištima, a u najnovije vrijeme provaljuje se i krađu se vozila gotovo u svim okolnostima. [11]

6. IMOVINSKA OSIGURANJA

Osim spomenutih mjera prevencije koje pojedinci mogu poduzeti sami postoji i opcija da svoju imovinu osiguraju. Osiguranje je oblik upravljanja rizikom koje je prvenstveno usmjereno na smanjenje financijskih gubitaka. Osiguranjem se prema ugovoru u određenim uvjetima prenosi rizik s osiguranika na osiguravajuće društvo. Za tu uslugu osiguranik plaća premiju osiguravatelju. Rizik osiguranja mora odgovarati određenim karakteristikama. Imovinska osiguranja daju pokriće osiguraniku za gubitak ili oštećenje materijalne imovine, koja može biti pokretna i nepokretna imovina i zalihe (uključene su životinje i usjevi). Kod imovinskih osiguranja štete su relativno česte, ali se zbog svoje materijalne prirode brzo prijavljuju i rješavaju. Štete se nužno ne namiruju u novcu, već se oštećena stvar može zamijeniti ili popraviti. [12]

Ugovor o osiguranju imovine može sklopiti svaka osoba ili se može sklopiti u korist svake osobe koja ima opravdani interes na predmetu osiguranja. Osiguranik može biti samo osoba koja ima ili očekuje da će imati opravdani interes da ne nastane osigurani slučaj jer bi inače pretrpjela neki materijalni gubitak i može zahtijevati naknadu nastale štete pokrivena osiguranjem samo ako je imao pravno dopušten materijalni interes na osiguranom predmetu u trenutku nastupanja osiguranog slučaja (slike 5 i 6). Opasnosti koje su ovim osiguranjima pokrivena dijelimo na osnovne i dopunske. Osnovne opasnosti obuhvaćaju: požar, udar groma, eksplozija, grad (tuča), oštećenja uzrokovana zrakoplovom, vozilima ili životinjama na osiguranom objektu (udar i pad), manifestacije i demonstracije kojima se smatraju organizirano ili spontano javno izražavanje raspoloženja grupe građana. Dopunske opasnosti obuhvaćavaju: potres, poplavu, bujicu i visoku vodu, istjecanje tekućina (lekaža), islijevanje užarene tekućine odnosno rastopljene mase izvan mjesta određenog za ispuštanje i odvođenje, klizanje tla, snježne lavine, odronjavanje u smislu otkidanja i pada materijala kao geološke pojave, pucanje i izlijevanje iz vodovodnih i kanalizacijskih cijevi te samozapaljenje zaliha. [12]

ODŠTETNI ZAHTEJEV PO POLICI ODGOVORNOSTI (ispunjava osoba kojoj je nanosena šteta)	
<small>Svi podaci koji se obrađuju temeljem ovog obrascu za prijavu štete nužni su za prikupljanje informacija i dokumentaciju za daljnju obradu odštetnog zahtjeva</small>	
Registarska oznaka i ime plovila osiguranog u YP koje je po Vašem mišljenju odgovorno za nastalu štetu:	
Yacht-Pool polica osiguranja broj:	
Vrsta štete:	IMOVINSKA / NEIMOVINSKA
PODACI O PLOVILU/IMOVINI/OSOBI NA KOJEM JE NASTALA ŠTETA	
VLASNIK OŠTEĆENE IMOVINE	
Ime i prezime:	
OIB:	
Adresa:	
Mobitel:	
E-mail:	
PODACI O NEZGODI	
Datum i mjesto nastanka nezgode:	
Vremenske prilike u trenutku nastanka štete:	
Vidljiva oštećenja na plovilu:	
PODACI O SVJEDOCIMA DOGAĐAJA:	
Ime i prezime:	Kontakt telefon i/ili e-mail:
Podaci o računu vlasnika plovila za isplatu odštete:	
Ime i prezime:	
IBAN broj računa:	

Ciema and services Ltd d.o.o. obrađuje osobne podatke za poslovne sklapanje i izvršenje ugovora o osiguranju za osiguranje Wiener osiguranje Vienna Insurance Group d.d., vodeći pri tome posebnu brigu o njihovoj zaštiti. Detaljnije informacije o tome kako obrađujemo osobne podatke možete pronaći na <https://www.wiener.hr/informacije-o-obradi-podataka.aspx>

Sl.5. Primjer zahtjeva za odštetu (1. dio) (5)

Naziv i SWIFT broj banke:	
DETALJAN OPIS NAČINA I TJEKA NEZGODE	
SKICA DOGAĐAJA	
NAPOMENA:	
Mjesto i datum:	Potpis (pečat) ovlaštene osobe koja je zaprimila zahtjev:
	Potpis (pečat) podnositelja zahtjeva:

UZ PRIJAVU OBAVEZNO DOSTAVITI:

- Fotografije nastalih oštećenja - identifikacija plovila/imovine + oštećenja
- Ponudu za sanaciju nastalih oštećenja sa specifikacijom materijala i rada (broj sati, cijena sata rada...)
- Presliku dozvole za plovidbu brodice ili Upisni list jahte/Svjedodžbu o sposobnosti jahte za plovidbu
- Uvjerenje o osposobljenosti skipera
- Prijavu nezgode plovila lučkoj kapetaniji
- Izjavu potpisanu od skipera s opisom štetnog događaja
- U slučaju povreda osoba - dodatno: Medicinska dokumentacija (kod nelmovinskih šteta)

Sl.6. Primjer zahtjeva za odštetu (2. dio) (6)

Opasnosti koje osiguravatelji pokrivaju još obuhvaćaju (ostala osiguranja imovine): lom strojeva, lom stakla, provalu, krađu i razbojništvo, krađu inventara (najznačajnija opasnost za pokretnu imovinu), štete u kućanstvu, uginuće životinja, troškovi liječenja životinja, građevinske nezgode na objektima u izgradnji i montaži i tako dalje.

U skladu sa Zakonom⁹, osiguranik je dužan poduzeti propisane, ugovorene i sve ostale razborite potrebne mjere da se spriječi nastanak osiguranog slučaja, a ako osigurani slučaj i nastupi, dužan je poduzeti sve što je razborito i u njegovoj moći da se ograniče njegove štetne posljedice. U tom slučaju osiguratelj je dužan nadoknaditi troškove, gubitke, a i druge štete prouzročene pokušajem da se otkloni neposredna opasnost nastupanja osiguranog slučaja te pokušajem da se ograniče njegove štetne posljedice pa i ako su ti pokušaji ostali bez uspjeha, pod pretpostavkom da je postupljeno s namjerom ograničavanja nastale štete ili po nalogu, odnosno uz suglasnost osiguratelja. Tada je osiguratelj dužan dati tu naknadu čak i ako ona zajedno s naknadom štete od osiguranog slučaja prelazi iznos osiguranja. Ako osiguranik ne ispuni svoju obvezu sprječavanja osiguranog slučaja ili obvezu spašavanja, a za to nema opravdanje, obveza osiguratelja smanjuje se za onoliko za koliko je nastala šteta veća zbog tog neispunjenja. [13]

Ukoliko se šteta dogodi, odnosno krađa, otuđivanje i slično, predviđene su nadoknade za nastalu štetu u imovinskom osiguranju, a odnose se na stvarnu vrijednost (koju čini amortizirana vrijednost predmeta), na novu vrijednost (koju čini cijena zamjene novim predmetom), na ugovorenu vrijednost (koju čini revalorizirana nabavna vrijednost predmeta koju je predložio ugovaratelj, a prihvatio osiguravatelj) te na flotantnoj osnovi (koju čini prosječna vrijednost osiguranih zaliha). Prilikom osiguravanja imovine može se očekivati naknada za štetu koja bi se dogodila u imovini osiguranika zbog nastupanja osiguranog slučaja, pri čemu dobitni iznos osiguranine ne može biti veći od štete koju je osiguranik pretrpio prilikom nastupanja osiguranog slučaja. Odnosno, ukoliko se dogodi krađa vrijednih predmeta osiguravatelj, tj. osiguravajuća društva isplatit će onoliko naknadu koja pokriva vrijednost razbijenog, ukradenog ili uništenog inventara, ukradenog novca i nakita. Isto tako, ugovorom o osiguranju, naknada se može ograničiti na manji iznos od iznosa štete, a izmakli dobitak se uzima u obzir pri naknadi štete samo ako je to ugovoreno (a što je izuzetno rijetko u imovinskim

⁹ Zakono o obveznim odnosima, čl. 950., NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21 [12]

osiguranjima). Postoje i situacije kada se u tijeku istog razdoblja osiguranja ostvari više osiguranih slučajeva jedan za drugim (uzastopne štete), osiguranina za svaki od njih određuje se i isplaćuje u potpunosti s obzirom na cijeli iznos osiguranja, bez njegova umanjena za iznos prije isplaćenih naknada u tom razdoblju. Pri tome, prema čl. 951. Zakona o obveznim odnosima, osiguranik nema pravo da nakon nastanka osiguranog slučaja prepusti osiguravatelju oštećenu stvar i da od njega zahtjeva isplatu punog iznosa osiguranja, ako nije drukčije ugovoreno. Postoje određeni čimbenici koji utječu na visinu premije, a to su: iznos svote osiguranja (ili broj osoba u osiguranju kućanstva), lokacija (je li to kuća ili stan ili poslovni objekt itd.), tip i vrsta gradnje, starost građevinskog objekta, vrsta i starost opreme, oprema za zaštitu od provale, oprema za zaštitu od požara, koristi li se imovina za neki posao ili ne, je li osiguranik i vlasnik ili iznajmljuje nekretninu ili opremu, je li ugovorena primjena franšize i tako dalje. Za svaku vrstu osiguranja osiguravatelj primjenjuje vlastite cjenike (premijske sustave, tarife). Utjecaj pojedinog čimbenika za visinu premije stoga ovisi o osiguravajućem društvu. Primjerice, dok će jedan osiguravatelj obračunati popust od 10% na ugrađeni alarm u poslovni prostor, za taj isti alarm drugi će osiguravatelj dati popust na premiju od 25%. [12]

7. PROVALE U VARAŽDINSKOJ ŽUPANIJI

U razgovoru s policijskim službenikom Policijske uprave Varaždinske, može se zaključiti da sve tvrdnje koje su date u teoriji uistinu jesu takve u praksi. Provala u obiteljski dom smatra se takvom tek kada strana osoba pokušava ući u kuću/stan savladavajući neku prepreku. Odnosno, ako osoba uđe kroz otvorena vrata ili čak sama otključa vrata jer se ključ nalazi na vidljivom mjestu takav čin naziva se krađa, a ne provala o kojem nam i govori Kazneni zakon. Motivi provale isti su kao i kod krađe, tj. isključiva potreba za imovinskom koristi. Motiv provale svakako nije da se uđe u dom i uništi, ali provalnik da bi došao do cilja ne bira načine i uništiti će sve što je potrebno. Najčešće se provale događaju u kućama, rjeđe u stanovima, i to u kućama koje se nalaze na selu te koje su na izoliranim mjestima, tj. negdje na osami. Kao što je prethodno navedeno, poanta je imovinska korist, stoga se najčešće krađu novac i nakit. Novac daje najveću korist jer se njime može odmah u opticaj, može se odmah trošiti. Isto tako je i sa zlatom koje se otkupljuje. Sve se rjeđe krađu televizori, laptopi te slični elektronski uređaji jer svaki taj uređaj u sebi ima određeni kod, serijski broj po kojem bi se prepoznalo da je to ukraden uređaj, a i cijenovno je loša tržišna vrijednost. Kroz razgovor sa službenikom, doznaje se kako se ponekad ukradu mobiteli, ali isključivo oni koji su jako skupi. Načini provale razvijaju se i uvelike mijenjaju kroz godine. U prijašnjim godinama provalnici su danima, tjednima promatrali navike obitelji, stanara, njihove odlaske i dolaske s posla, provođenje slobodnog vremena te su točno znali u kojem trenutku mogu napasti kuću, a da se nitko u njoj ne nalazi. No, sve se više događaju provale iz prilike. To su provale kada provalnici zamijete da je cijela obitelj napustila dom ili pak kad vide da je otvoren prozor, u cijelosti ili na pola, a nema nikoga kod kuće. Gotovo sve provale u kuće bile su kroz prozor ili balkonska vrata. Problem su čak i mali prozorčići u kupaoni, otvoreni prozori u podrumima ili još gore, otključana podrumaska vrata. Zadnja velika, serijska provala u Varaždinskom kraju zabilježena je prije šest godina kada su provalnici snimili cijeli prostor, točno su znali gdje se što u kući nalazi, znali su da će ukućani ići u kazalište te su u tom trenutku napali dom. No, nisu znali da vlasnici kuće imaju tihi alarm te su provalnici s lakoćom bili uhvaćeni. Također postoje provale u obiteljska dvorišta kada se „napadaju“ sporedni objekti, garaže i slično, ali tu se krađu kosilice, motorne pile i ostali alati te su ti provalnici gotovo uvijek uhvaćeni.

Da bi dom bio siguran potrebno je zaštititi svoju okućnicu i samu kuću/stan. Sve više ljudi koristi alarmne sustave, video nadzore koji su umreženi, odnosno spojeni na mobitele pa korisnici imaju sliku svog doma u svakom trenutku. Jedan od ključnih detalja zaštite je svakako osiguranje. Osiguranih obiteljskih domova sve je više i više. Velik poticaj za osiguranjem daje činjenica da ukoliko se provala dogodi, a vlasnik nije osiguran, on snosi sve troškove sam, odnosno, može dobiti određeni povrat samo privatnom tužbom na provalnika, ali ako je on uhvaćen i ako ga imaju čime teretiti, dok osiguranik dobije povrat prema ugovorenoj stavci. Isto tako, kao najbitniji čin zaštite doma je svakako da ljudi sami paze. Treba zatvarati sva vrata, prozore, terase, ne ostavljati ključeve na vidljivom mjestu, ne obznaniti periode kada nikoga nema kod kuće, da su svi na odmoru i slično, savjetuje. Kao što je i prethodno u radu navedeno, protuprovalna vrata su kvalitetna zaštita, kao i senzori, nadzorni sustavi i tako dalje. Od velike važnosti za video nadzor je da kamere budu kvalitetne, jasno vidljive, a ne da su zrnate, crno – bijele, odnosno loše kvalitete. Jedan od problema koji se pojavljuje kod alarmnih sustava i video nadzora je svakako taj što su cijenovno neprihvatljivi, odnosno skupi. Veliki broj ljudi ne želi uložiti u zaštitu jer smatra da nije potrebno, da se to neće dogoditi njima, a kada se ipak dogodi troškovi su puno veći nego što bi bili da se uložilo ranije. Uvijek je bolje spriječiti mogućnost provale preventivnim mjerama. Isto tako dobar odabir u vidu zaštite su svakako protuprepadne mjere koje su spomenute ranije u radu. Kada provalnik vidi kameru, alarm, pa i samu naljepnicu upozorenja, on ne želi riskirati pa se provala uopće i ne dogodi. U razgovoru s pripadnikom policijske službe dobiva se dojam da ljudi u varaždinskom kraju nisu toliko prestrašeni i ugroženi, kao npr. u Zagrebu gdje su provale češće i veće. Pas je također koristan u zaštiti. Rijetko tko će ući u dvorište jer ne zna kakav je pas, je li opasan, je li miran, a isto tako pas će lajati te time dati do znanja susjedima ili prolaznicima da se netko nalazi u samom dvorištu. No, nažalost provalnici mogu otrovati pse bacivši im otrovanu hranu te tako napadnuti kuću.

Većina provala događa se po danu, u jutarnjim satima kada su ljudi na poslu, školi, odnosno kada nema nikoga kod kuće. Provalnicima svakako nije cilj ulaziti u domove kada netko boravi u njima da slučajno ne bi bili otkriveni, isto tako i ne znaju kakva je osoba koja se nalazi u kući i što je sve spremna učiniti u samoobrani. No, ako ukućani svima kažu da odlaze na zimovanje, ljetovanje, čak i na neki vikend, provalnici dolaze po noći jer su sigurni da nikoga nema kod kuće. Poželjno je ostaviti ključ od kuće

prijatelju, susjedu ili povjerljivoj osobi kako bi samo u večernjim satima nakratko upalila svjetla u kući jer bi time zbunila provalnika te se on ne bi usudio provaliti zbog nesigurnosti. U otkrivanju počinitelja situacija je diskutabilna. Ovisi svakako o tome jesu li provalnici početnici, uhodani ili pak već profesionalci. Nije moguće pronaći provalnika ukoliko on ne ostavi niti jedan trag, nije snimljen, primjećen od druge osobe i slično. Ali provalnici su u današnje vrijeme pripremljeni, stave rukavice, pripaze da ne ostave DNK, otiske, rijetko kad netko vidi tablicu automobila. Može se dogoditi ako razbiju prozor da se ostavi krv ili ponekad otisak tenisice. No, provalnici znaju kako trebaju postupati i kako ih ne otkriti. Tenisice se mogu zapaliti, uništiti te se tada ne može dokazati da su to tenisice provalnika, isto tako ako se kupe nove ne mogu se dokazati jer su nove tenisice sve iste, a ukoliko su tenisice stare može se prepoznati jer svaka osoba hoda na svoj način. Provalnici pomoću svoje nespretnosti mogu biti pronađeni u policijskim sustavima koji su sve napredniji. Ukoliko ostavi otisak dlana moguće ga je pronaći preko DKT analize (daktiloskopska analiza) ukoliko je osoba već ranije bila uvedena u sustav. U DKT analizi se uspoređuju papilarne linije. Svaki čovjek ima drugačije linije, one su unikatne, ne postoje dvije osobe sa istim otiscima. Prilikom analize potrebno je imati 12 podudarnih točaka da bi rezultat bio valjan. Naravno, u današnje vrijeme to je puno lakše i brže jer se sve radi kompjutorski. DNK analiza također je od velike važnosti, ona se može dobiti ukoliko osoba ostavi vlas kose, krv ili nešto jedinstveno od sebe. DNK analiza također se radi kompjutorski, u njoj su zabilježene sve poznate analize i povezane sa čovjekom. Ukoliko se nađe DNK, napravi se test. Ako je osoba nepoznata to se svakako unosi u sustav iz tog razloga ako za nekoliko mjeseci ili godina osoba ponovno ostavi trag i pronađe se, računalo samo iz arhive izbacuje i povezuje DNK analizom.

Oružanih pljački jako je malo. Razlog je što se više ne zadržavaju velike količine novaca na jednom mjestu pa se za manje svote i ne isplati. Oni koji prevoze velike količine novaca, npr. FINA, njih prati specijalna policija sa velikim osiguranjem. Isto tako, ukoliko osobe dignu kredit, one ne dobe fizički novac, nego se taj novac dobije na kartici, te se u kućama ne nalaze toliki iznosi. Isto tako ne događaju se otmice iz kuća te traženje novca u zamjenu za ljudski život.

Varaždinska županija relativno je sigurna i ljudi se u njoj osjećaju sigurno iz razloga što se u njoj ne događaju oružane pljačke, otmice za iznudu novca, krađe većih razmjera, već su to krađe manjeg obujma i štete. Kroz razgovor se doznaje kako je

jedan od potencijalnih razloga za to razlika između krađe i progona po službenoj dužnosti, odnosno, kada počinitelj ukrade predmet ili više njih u iznosu manjem od 1000 kuna, taj se iznos po zakonu tretira kao sitna krađa i policija ih ne goni po službenoj dužnosti. Jedino preostaje trgovcima da kradljivce privatno tuže. [14]

Na stranici Policijske uprave Varaždinske mogu se pronaći neki primjeri provala i krađa posljednjih godina. Neki od istaknutijih primjera su onaj kada je 51-godišnjak uhićen zbog provala u čak jedanaest vikendica u kojima je otuđio predmete u ukupnoj vrijednosti od otprilike 20 000 kuna, zatim primjer suradnje Policijske postaje Varaždin, Policijske postaje Đurđevac i Policijske uprave koprivničko križevačke u kojoj je uhićen muškarac starosti 32 godine zbog počinjenja kaznenog djela teške krađe u kojoj je provalivši u kuću u vlasništvu 67-godišnjakinje otuđio novac i nakit i nanio joj materijalnu štetu procijenjenu na više tisuća kuna, a posljednji primjer govori o muškarcu starosti 26 godina s područja Gornjeg Vratna koji je u periodu od ožujka do 28. srpnja 2022. godine počinio sedam kaznenih djela krađe i teške krađe. [15]

8. PREVENCIJSKE MJERE

Poduzimajući minimalne mjere samozaštitnog ponašanja osoba može uvelike smanjiti mogućnost da će baš ona postati žrtva. Počne li osoba raditi samo prethodno navedene osovne stvari kao što su zatvranje prozora, zatvaranje i zaključavanje ulaznih vrata kuće, zgrade ili stana, da ne ostavlja ključ na „sigurnom“ mjestu, nepuštanje u zgradu, stan ili kuću svakoga tko zvoni, redovito pražnjenje poštanskog sandučića, održavanje dvorišta urednim i preglednim te dobri odnosi sa susjedima pa sve do postavljanja sustava tehničke zaštite smanjit će vjerojatnost postanka žrtve. [4]

Analiziranjem prosječnog broja evidentiranih kaznenih djela koje se odnose na imovinski kriminalitet vidljiv je porast broja kaznenih djela u posljednjih nekoliko godina. Takvi „trendovi“ pojavljuju se iz nekoliko razloga. Naime, u Hrvatsku u ljetnim mjesecima dolazi velik broj turista, a također velik broj građana koristi godišnje odmore izvan doma. Prilikom korištenja godišnjih odmora, domaći i strani turisti opuste se i postanu vrlo neoprezni pa tako ostavljaju novac i vrijedne stvari na plaži, otvorene prozore na apartmanima i hotelskim sobama i slično, što naravno olakšava počinjenje krađa i pridonosi porastu imovinskog kriminaliteta. [4]

Svakako činjenica da su građani odsutni iz svojih domova stvara veliku priliku da se počine provale, osobito ukoliko vlasnici doma nisu poduzeli neke od mjera samozaštitnog ponašanja. ¹⁰Osvrnuvši se na istraživanje koje je MUP proveo 2013. na području Primorsko-goranske županije, čiji je cilj bio utvrđivanje rizičnih faktora povezanih kaznenih djela teških krađa provaljivanjem u odnosu na karakteristike počinjenih kaznenih djela, karakteristike žrtve i počinitelja, na mjere samozaštite kao i na preventivne mjere i radnje policije, analizom reprezentativnog uzorka svih teških krađa provaljivanjem te godine utvrđeno je da su u samo 2,13 % slučajeva bila postavljena protuprovalna vrata, u samo 3,57 % slučajeva bio je ugrađen alarm. U 0,71 % slučajeva na prozorima su bile ugrađene rešetke, u 4,29 % slučajeva u objektu

¹⁰ npr. pokušaj teške krađe u obiteljskom domu - došavši pred vrata u namjeri provaljivanja, provalnik je zatekao protuprovalna vrata kao i naljepnice o video nadzoru te je odustao od provaljivanja zbog preventivskih mjera, protuprovalna vrata zahtjevaju duži vremenski proces kako bi se obila, a nije mogao ni riskirati da ga se snimi, tako da su se vlasnici pomoću preventivskih mjera obranili od teške krađe

se nalazio sef, u 6,96 % slučajeva vlasnik je za otuđene predmete dao serijske brojeve ili tehničku specifikaciju, u 2,61 % slučajeva vlasnik je imao fotografiju otuđenih predmeta, u samo 16,38 % slučajeva vlasnik je za otuđene predmete dao detaljan opis, a ugrađen sustav videonadzora i brava na prozorima gotovo da nije ni zabilježen, dok je manje od 50 posto objekata bilo osigurano od posljedica provale. [4]

9. ZAKLJUČAK

Provale, nažalost, dio su ljudske svakodnevice. U nedostatku novca, pod utjecajem inflacije, iz razonode, pod utjecajem društva – mnogi su razlozi zbog kojih je stopa provala u konstantom porastu. Osim najčešćih tipova i uzroka provala u obiteljskim domovima, istaknute su i predložene mjere prevencije i zaštite, ali isto tako vidljive su i greške koje ljudi čine te time olakšavaju provalnicima. Postoji više vrsta provalnika i provala, od amaterizma do profesionalizma, stoga je važna tehnička zaštita kao što su detektori i protuprovalna vrata, osobito na kompanijama, bankama i sličnim mjestima koje drže veću količinu novca, ali i na kućama gdje ljudi također čuvaju novac te brojne vrijedne stvari. Uz rastuću stopu imovinskog kriminaliteta ljudi posežu i za imovinskim osiguranjem jer u današnje vrijeme, kada je kriminalitet općenito u porastu, ne samo što se tiče provala, ljudi se ne osjećaju sigurno. To ističe i pripadnik PU Varaždinske čiji intervju u praktičnom dijelu ovog rada donosi novu, terensku, proživljenu perspektivu na provale i krađe te na zanimljive činjenice kao što su da se krađa robe u vrijednosti manjoj od tisuću kuna tretira kao sitna krađa i da policija takve lopove ne smije goniti po službenoj dužnosti. Ljudi se sve više boje krađa i provalnika jer gotovo svakodnevno u novinama i na internetu bivaju obasipani podacima o rapidnom porastu krađa i pljački. Unatoč tome, rijetko tko će zaista poduzeti nešto kako bi zaštitio svoj dom, obitelj i imovinu. Više ljudi bi trebalo obratiti pažnju na to da se barem nekako pokušaju zaštititi, umjesto da žive u nadi da se to njima ne može dogoditi jer je takvo razmišljanje učestalo, a obično i pogrešno. Zaštita kao takva ne mora biti nužno financijski skupa, dovoljno je putem interneta naručiti barem neke jeftine kamere za video-nadzor ili lažne kamere koje će poslužiti zastrašivanju provalnika. Osim toga, dobre mjere prevencije su i protuprovalna vrata te alarmni sustavi. Financijski su to malo skuplje opcije pa je dobra mjera prevencije i nabavka psa koji će barem zastrašiti provlanike, iako se u pravilu ne bismo trebali voditi financijskom isplativošću jer ljudski životi i sigurnost ne bi trebali imati, a i nemaju cijenu.

10. LITERATURA

- [1] Zakon. hr., Kazneni zakon, <https://www.zakon.hr/z/98/Kazneni-zakon>, (pristupljeno 02.06.2022.)
- [2] Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Hrvatska enciklopedija, Krađa, <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=33633>, (pristupljeno 02.06.2022.)
- [3] Hrčak Portal hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa Osnovne karakteristike imovinskog kriminaliteta u Republici Hrvatskoj, Fakultet kriminalističkih znanosti Zagreb, Zvonimir Dujmović, <https://hrcak.srce.hr/file/159964>, (pristupljeno 05.08.2022.)
- [4] Zaštita, info članci, <https://www.zastita.info/hr/casopis/clanak/tipovi-provalnika-i-kako-se-zastititi,23091.html> (pristupljeno 20.07.2022.)
- [5] Splitsko-dalmatinska policija, Prevencija kriminaliteta, <https://splitsko-dalmatinska-policija.gov.hr/prevencija-kriminaliteta-32267/32267>, (pristupljeno 05.08.2022.)
- [6] Pravilnik o uvjetima i načinu provedbe tehničke zaštite, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2003_12_198_3163.html, (pristupljeno 02.08.2022.)
- [7] Tudić V., Nastavni materijal iz kolegija „Alarmni sustavi“, Veleučilište u Karlovcu, 2021/2022.
- [8] Ministarstvo unutarnjih poslova glavno tajništvo sektor za pravne poslove i strateško planiranje služba za strateško planiranje, statistiku i unaprjeđenje rada, Statistički pregled, https://mup.gov.hr/UserDocsImages/statistika/2022/Statisticki_pregled_2021_Web.pdf?fbclid=IwAR15WfB-xnFUeHn3lv3eG24Ncxv-fnCxo8WUYyDjQOZqE458uwbXn4wVoKc, (pristupljeno 03. 08.2022.)
- [9] Ministarstvo unutarnjih poslova, Kako smanjiti mogućnost provale u kuće i stanove?, <https://mup.gov.hr/policijske-uprave/kako-smanjiti-mogucnost-provale-u-kuce-i-stanove/160701>, (pristupljeno 05.08.2022.)

- [10] Zadarski internet portal, Crna kronika, Zatekao provalnika na djelu, <https://ezadar.net.hr/crna-kronika/4243506/zatekao-provalnika-na-djelu/>, (pristupljeno 05.08.2022.)
- [11] Kalem D., Nastavni materijal iz kolegija „Tjelesna zaštita“, Veleučilište u Karlovcu, 2020./2021.
- [12] Andrijašević S., Petranović V., Ekonomika osiguranja, Zagreb, Alfa, 1999.
- [13] Zakon o obveznim odnosima, NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21, <https://www.zakon.hr/z/75/Zakon-o-obveznim-odnosima>, (05.08.2022.)
- [14] Transkript razgovora s kazivačem, autorica: Silvija Ostroški
- [15] Republika Hrvatska, Policijska uprava Varaždinska, <https://varazdinska-policija.gov.hr/rezultatipretrazivanja/49?pojam=te%C5%A1ke%20kra%C4%91e&fbclid=IwAR1MLoQeuO8RIHoKWbXH9OxkRg0Dpbf9XDvRSFIH1I3il2GSIKtsjdas6g>, (pristupljeno 05.08.2022.)

11. POPIS SLIKA

- (1) PIR detektor,
https://www.google.com/search?q=work+pir+detector&tbm=isch&ved=2ahUKEwjg_LOEnpv4AhV5h_0HHQgfD5wQ2-cCegQIABAA&oq=work+pir+detector&gs_lcp=CgNpbWcQAzoECAAQEzoICAAQHhAHEBM6CAgAEB4QCBATOgYIABAEAc6CAgAEB4QCB AHUPAEWL0uYKMzaAJwAHgAgAGwAYgB3gWSAQM1LjKYAQCgAQGgAQtnD3Mtd2l6LWltZ8ABAQ&scliclient=img&ei=LzafYqCpGfmO9u8PiL684Ak&bih=904&biw=1920#imgrc=1MCKQvPOtvAavM&imgdii=DJ1stW7kyqjFZM, (pristupljeno 06.06.2022.)
- (2) Magnetski prekidači,
https://www.google.com/search?q=work+magnetic+switches+in+door&tbm=isch&ved=2ahUKEwiokuKRn5v4AhVXm_0HHTvyCzUQ2-cCegQIABAA&oq=work+magnetic+switches+in+door&gs_lcp=CgNpbWcQAzoECCMQJ1CQBFjoEmCAFGgAcAB4AIABf4gB4QaSAQM4LjGYAQCgAQGgAQtnD3Mtd2l6LWltZ8ABAQ&scliclient=img&ei=VzefYuiKNde29u8Pu-SvgAM&bih=904&biw=1920#imgrc=rLmLPme9SREdM&imgdii=1gob8Tfpg71QrM, (pristupljeno 06.06.2022.)
- (3) Detektor loma stakla,
https://www.google.com/search?q=work+glass+breakage+detector&tbm=isch&ved=2ahUKEwjDxK_tn5v4AhUH26QKHxoUAbQQ2-cCegQIABAA&oq=work+glass+breakage+detector&gs_lcp=CgNpbWcQAzoECCMQJ1CfCFi6FGD1FmgAcAB4AIABalgBxQSSAQM1LjGYAQCgAQGgAQtnD3Mtd2l6LWltZ8ABAQ&scliclient=img&ei=FzifYoPdO4e2kwX6qISgCw#imgrc=tlscKKN4O6IzgM&imgdii=eEEJo2l76ijzsM, (pristupljeno 06.06.2022.)
- (4) Protuprovalna vrata,
https://www.google.com/search?q=zvu%C4%8Dno+izolirana+protuprovalna+vrata&hl=hr&sxsrf=ALiCzsZCWr40M-jhLiun4dW_kckbsBokAg:1659465200567&source=Inms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwjF0a_O5aj5AhVFhP0HHUTzDUQQ_AUoAXoECAEQAw&biw=1920&bih=904&dpr=1#imgrc=XGr-1SE8bXnv-M, (pristupljeno 06.06.2022.)

5) Primjer zahtjeva za odštetu (1. dio) <http://yacht-pool-croatia.com/wp-content/uploads/2018/09/OD%C5%A0TETNI-ZAHTJEV-PO-POLICI-ODGOVORNOSTI-Yacht-Pool-Croatia.pdf> , (pristupljeno 15.06.2022.)

(6) Primjer zahtjeva za odštetu (2. dio) <http://yacht-pool-croatia.com/wp-content/uploads/2018/09/OD%C5%A0TETNI-ZAHTJEV-PO-POLICI-ODGOVORNOSTI-Yacht-Pool-Croatia.pdf>, (pristupljeno 15.06.2022.)

(7) Kazneni zakon, NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21 https://cdn1.ljevak.hr/31690-large_default/kazneni-zakon.jpg , (pristupljeno 20.06.2022.)

12. POPIS GRAFOVA

(1) Kriminalitet po službenoj dužnosti,

https://mup.gov.hr/UserDocsImages/statistika/2022/Statisticki_pregled_2021_Web.pdf?fbclid=IwAR15WfB-xnFUeHn3lv3eG24Ncxv-fnCxo8WUYYDjQOZqE458uwbXn4wVoK, (pristupljeno 02.06.2022.)

(2) Krađe,

https://mup.gov.hr/UserDocsImages/statistika/2022/Statisticki_pregled_2021_Web.pdf?fbclid=IwAR15WfB-xnFUeHn3lv3eG24Ncxv-fnCxo8WUYYDjQOZqE458uwbXn4wVoKc, (pristupljeno 02.06.2022.)